

॥ सा विद्या या विमुक्तये ॥

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

“ज्ञानतीर्थ” परिसर, विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१६०६ (महाराष्ट्र)

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY NANDED

“Dnyanteerth”, Vishnupuri, Nanded - 431606 Maharashtra State (INDIA)

Established on 17th September 1994 – Recognized by the UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC Re-accredited with 'A' Grade

ACADEMIC (1-BOARD OF STUDIES) SECTION

Phone: (02462) 229542

Website: www.srtmun.ac.in

E-mail: bos.srtmun@gmail.com

Fax : (02462) 229574

संलग्नित महाविद्यालयांतील मानवविज्ञान विद्याशाखेतील पदवी स्तरावरील द्वितीय वर्षाचे CBCS Pattern नुसारचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून लागू करण्याबाबत.

परिपत्रक

या परिपत्रकान्वये सर्व संबंधितांना कळविण्यात येते की, दिनांक २० जून २०२० रोजी संपन्न झालेल्या ४७व्या मा. विद्या परिषद बैठकीतील विषय क्र.१३/४७-२०२०च्या ठरावानुसार प्रस्तुत विद्यापीठाच्या संलग्नित महाविद्यालयांतील मानवविज्ञान विद्याशाखेतील पदवी स्तरावरील द्वितीय वर्षाचे खालील विषयांचे C.B.C.S. (Choice Based Credit System) Pattern नुसारचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून लागू करण्यात येत आहेत.

- १) बी.ए./बी.एस्सी./बी.कॉम./बी.एस.डब्ल्यू./फाईन आर्ट्स-द्वितीय वर्ष-इंग्रजी (अनिवार्य, अतिरिक्त (द्वितीय भाषा), फंक्शनल इंग्रजी, ऐच्छिक)
- २) बी.ए./बी.एस्सी./बी.कॉम./बी.एस.डब्ल्यू./फाईन आर्ट्स-द्वितीय वर्ष-हिंदी (द्वितीय भाषा, ऐच्छिक)
- ३) बी.ए./बी.एस्सी./बी.कॉम./बी.एस.डब्ल्यू./फाईन आर्ट्स-द्वितीय वर्ष-कन्नड (द्वितीय भाषा, ऐच्छिक)
- ४) बी.ए./बी.एस्सी./बी.कॉम./बी.एस.डब्ल्यू./फाईन आर्ट्स-द्वितीय वर्ष-मराठी (द्वितीय भाषा, ऐच्छिक)
- ५) बी.ए./बी.एस्सी./बी.कॉम./बी.एस.डब्ल्यू./फाईन आर्ट्स-द्वितीय वर्ष-पाली (द्वितीय भाषा, ऐच्छिक)
- ६) बी.ए./बी.एस्सी./बी.कॉम./बी.एस.डब्ल्यू./फाईन आर्ट्स-द्वितीय-संस्कृत (द्वितीय भाषा, ऐच्छिक)
- ७) बी.ए./बी.एस्सी./बी.कॉम./बी.एस.डब्ल्यू./फाईन आर्ट्स-द्वितीय वर्ष-उर्दू (द्वितीय भाषा, ऐच्छिक)
- ८) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-अर्थशास्त्र
- ९) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-भूगोल
- १०) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-इतिहास
- ११) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-सैनिकशास्त्र
- १२) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-तत्त्वज्ञान
- १३) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-राज्यशास्त्र
- १४) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-मानसशास्त्र
- १५) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-लोकप्रशासन
- १६) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-समाजशास्त्र
- १७) बी.ए.-द्वितीय वर्ष-अॅडमिनिस्ट्रेटिव्ह सर्व्हिस

सदरील परिपत्रक व अभ्यासक्रम प्रस्तुत विद्यापीठाच्या www.srtmun.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. तरी सदरील बाब ही सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावी.

‘ज्ञानतीर्थ’ परिसर,

विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६.

जा.क्र.: शैक्षणिक-१/परिपत्रक/पदवी-सीबीसीएस अभ्यासक्रम/
२०२०-२१/२४९

दिनांक : ०८.०७.२०२०.

प्रत माहिती व पुढील कार्यवाहीस्तव :

- १) मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- २) मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ३) प्राचार्य, सर्व संबंधित संलग्नित महाविद्यालये, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ४) साहाय्यक कुलसचिव, पदव्युत्तर विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ५) उपकुलसचिव, पात्रता विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ६) सिस्टम एक्सपर्ट, शैक्षणिक विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ.

स्वाक्षरित / -

उपकुलसचिव

शैक्षणिक (१-अभ्यासमंडळ) विभाग

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड

विषय : पाली

द्वितीय भाषा (**Second Language**)

अभ्यासक्रम (**Syllabus**)

(बी.ए., बी.कॉम. व बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

अभ्यासक्रम व प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

सत्र – 3 व 4

सत्र पध्दती व **CBCS** पध्दती

जून 2019 पासून प्रारंभ (w.e.f. June 2020)

सादर कर्ता

पाली अभ्यास मंडळ

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड

विषय :- पाली

पदवी अभ्यासक्रम :- सत्र पध्दती व ऐच्छिक निवड श्रेयांक पध्दती (CBCS)

बी.ए. द्वितीय वर्ष – जून 2020 पासून लागू (W.e.f. June 2020)

सत्र Semester	अभ्यास पत्रिका Paper No.	अभ्यासपत्रिकेचे नाव Name of the Paper	आठवड्याच्या तासिका Lectures Per/week	एकूण तासिका Total Period	अंतर्गत मुल्यांकन Internal Evaluation (CA)	सत्र गुण Marks of Semester (ESE)	एकूण गुण Total Marks	श्रेयांक Credits
III	SL	निवडक गद्य व पद्य	04	55	25	50	75	03
	CCPAL V	मज्झिमनिकायपालि व खुद्दकपाठ	04	55	25	50	75	03
	CCPAL VI	पालि व्याकरण	04	55	25	50	75	03
	SEC I	पालि संभाषण कौशल्य	03	45	25	25	50	02
		Total - A	15	210	100	175	275	11
IV	SL	निवडक गद्य व पद्य	04	55	25	50	75	03
	CCPAL VII	मज्झिमनिकायपालि व खुद्दकपाठ	04	55	25	50	75	03
	CCPAL VIII	पालि व्याकरण	04	55	25	50	75	03
	SEC II	पालि संभाषण कौशल्य	03	45	25	25	50	02
		Total - B	15	210	100	175	275	11
	Total (A & B)	30	420	200	350	550	22	
❖ ESE : End of Semester Examination				❖ CA : Continuous Assessment				

Academic Year 2020-21

बी.ए.,बी.कॉम.,बी.एस्सी द्वितीय वर्ष

तिसरे सत्र (Semester- III)

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (द्वितीय भाषा)

पेपरचे नांव :- निवडक गद्य व पद्य (S.L.) III

एकूण तासिका – 55

ESE – 50 Marks, CA – 25 Marks

एकूण गुण– 75 (Marks),

Credits – 03

अभ्यासक्रमाची ठळक वैशिष्ट्ये :-

1. पाली भाषा व साहित्याचा विकास करणे.
2. विद्यार्थ्यांमध्ये व्यक्तीमत्व विकास घडवून आणणे.
3. देश विदेशातील बुध्दधम्माचा प्रचार प्रसार स्पष्ट करणे

अभ्यासक्रमाची उपयुक्तता :-

1. पाली साहित्याची उपयुक्तता सांगता येते.
2. पाली भाषेचा व साहित्याचा परिचय देता येतो.
3. देश विदेशातील बुध्दधम्माचा अभ्यास करता येतो

अभ्यासक्रमाचा उद्देश :-

1. पाली ग्रंथातून तथागताचे तत्वज्ञान समजावून सांगणे.
2. तथागतानी सांगितलेला स्वातंत्र्याचा जाहिरनामा स्पष्ट करणे.
3. तथागत बुध्दाचे समकालीन भिक्खू भिक्खुणींचा परिचय देणे.

अभ्यासक्रम (Syllabus)

Unit-I (भाग : 1)

15 तासिका

1. पालि शब्दाच्या उत्पत्तीविषयी विद्वानांची मते
2. पालि तिपिटक साहित्य परिचय
3. पालि अनुपिटक साहित्य परिचय

Unit-II (भाग : 2)

10 तासिका

1. गिरिदन्तजातक (जातककथा क्रमांक 184)
2. कुम्भजातक (जातककथा क्रमांक 512)
3. भेसज्जकखन्धकाचा परिचय (महावग्गो – विनयपिटक)

Unit-III (भाग : 3)

10 तासिका

1. खेमा थेरी (थेरी गाथा)
2. मालुक्यपुत्त थेर (थेरगाथा)
3. केसमुत्तिसुत्त (अंगुत्तरनिकायपालि)

Unit-IV (भाग : 4)

10 तासिका

1. राहुलसुत्त (सुत्तनिपात)
2. चित्तवग्गो (धम्मपद)
3. मंगलसुत्त (खुद्दकपाठ)

Unit-V (भाग : 5)

10 तासिका

विदेशातील बुद्ध धम्माचा प्रचार व प्रसार –
जपान, थायलंड, श्रीलंका, चीन, तिबेट

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्कांचे Home Assignment आणि पाच मार्कांचे Seminar करून घेणे

Books for References:

1. अंगुत्तरनिकाय भाग – संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
2. धम्मपदपालि– संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
3. खुद्दकपाठपालि– संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
4. सुत्तनिपातपालि– संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
5. थेरगाथा मुळपालि – खुद्दकनिकाय – संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
6. देश विदेशातील बुद्ध धम्माचा प्रचार व प्रसार – मा. श. मोरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे
7. जातक कथा, मुळ पाली – नवनालंदा महाविहार, नालंदा
8. जातककथा, मुळ पाली ग्रंथ पीटीएस, इगतपुरी

Academic Year 2020-21

बी.ए.,बी.कॉम.,बी.एस्सी द्वितीय वर्ष

चौथे सत्र (Semester- IV)

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (द्वितीय भाषा)

पेपरचे नांव :- निवडक गद्य व पद्य (S.L.) IV

एकूण तासिका – 55

ESE – 50 Marks, CA – 25 Marks

एकूण गुण– 75 (Marks),

Credits – 03

अभ्यासक्रमाची ठळक वैशिष्ट्ये :-

1. पाली भाषा व साहित्याचा विकास करणे.
2. विद्यार्थ्यांमध्ये व्यक्तीमत्व विकास घडवून आणणे.

अभ्यासक्रमाची उपयुक्तता :-

1. पाली साहित्याची उपयुक्तता सांगता येते.
2. पाली भाषेचा व साहित्याचा परिचय देता येतो.
3. जागतिक धम्म संगीतीचा अभ्यास करता येतो

अभ्यासक्रमाचा उद्देश :-

1. पाली ग्रंथातून तथागताचे तत्वज्ञान समजावून सांगणे.
2. तथागतानी सांगितलेले स्त्रीयांचे गुण स्पष्ट करता येते.
3. तथागत बुध्दाचे समकालीन भिक्खू भिक्खुणींचा परिचय देणे.

अभ्यासक्रम (Syllabus)

Unit-I (भाग : 1)

11 तासिका

1. वानरिन्दजातक (जातककथा क्रमांक 57)
2. भरियासुत्त (अंगुत्तरनिकायपालि)
3. वासेट्ठि थेरी (थेरी गाथा)

Unit-II (भाग : 2)

11 तासिका

1. पटाचाराथेरी (थेरीगाथा)
2. बालवग्गो (धम्मपद)
3. खेत्तसुत्त (अंगुत्तरनिकायपालि)

Unit-III (भाग : 3)

11 तासिका

1. पसूरसुत्त (सुत्तनिपात)
2. नन्दसुत्तं (उदानपालि)
3. पुत्तसुत्त (इतिवुत्तक)

Unit-IV (भाग : 4)

11 तासिका

1. विसुद्धिमग्गो (अनुपिटक साहित्य)
2. अंगुलिमालथेर (थेरगाथा)
3. सुभासितसुत्त (सुत्तनिपात)

Unit-V (भाग : 5)

11 तासिका

जागतिक बुध्द धम्म संगिती -

पहिली धम्म संगिती, दुसरी धम्म संगिती, तिसरी धम्म संगिती, चौथी धम्म संगिती

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्काचे Home Assignment आणि पाच मार्काचे Seminar करून घेणे

Books for References:

4. अंगत्तरनिकाय भाग - संपा. जगदिस कस्सप - बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
5. धम्मपदपालि- संपा. जगदिस कस्सप - बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
6. खुद्दकपाठपालि- संपा. जगदिस कस्सप - बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
7. सुत्तनिपात पालि- संपा. जगदिस कस्सप - बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
8. थेरगाथा मुळ पालि - खुद्दकनिकाय - संपा. जगदिस कस्सप - बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
9. जातक कथा, मुळ पाली - नवनालंदा महाविहार, नालंदा
10. जातककथा, मुळ पाली ग्रंथ पीटीएस, इगतपुरी

Academic Year 2020-21

बी.ए.,बी.कॉम व बी.एस्सी द्वितीय वर्ष

सत्र पध्दती

विषय – पाली (द्वितीय भाषा)

पेपरचे नांव :- निवडक गद्य व पद्य

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

Theory - 50 गुण

-
1. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
2. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
3. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
4. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
5. टीपा द्या (कोणतेही दोन)	10 गुण

Swami Ramanand Teerth
Marathwada University, Nanded

B.A. Second Year 2020-21

Syllabus of Pali (Optional & SEC)

CBCS Pattern
Semester – III & IV

w.e.f. June 2020

Academic Year 2020-21

Academic Year 2020-21

सत्र पध्दती

तिसरे सत्र (Semester- III)

बी.ए.द्वितीय वर्ष

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. CCPAL V

पेपरचे नांव :- मज्झिमनिकायपालि व खुद्दकपाठ (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks)

ESE – 50 Marks, CA – 25 Marks

Credits – 03

अभ्यासक्रमाची ठळक वैशिष्ट्ये :

1. बुध्दकालीन मुलभूत तत्वे स्पष्ट करणे
2. तथागत भगवान बुध्दांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करुण देणे
3. बौध्द दर्शनीय स्थळांचा अभ्यास करणे

अभ्यासक्रमाची उपयुक्तता :

1. समाजात पाली साहित्याची उपयुक्तता सांगता येते.
2. समाजात तथागत बुध्दांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करुण देता येतो
3. बौध्द दर्शनीय स्थळांची माहिती मिळते

अभ्यासक्रमाचा उद्देश :

1. मज्झिमनिकाय आणि खुद्दकपाठ ग्रंथाचा परिचय करुन देणे.
2. तथागतानी सांगितलेली तिसरण आणि पंचशील स्पष्ट करणे.
3. बौध्द दर्शनीय स्थळांचा अभ्यास करणे

अभ्यासक्रम (Syllabus)

Unit-I (भाग : 1)

15 तासिका

1. सुत्तपिटकाचा परिचय
2. मज्झिमनिकाय ग्रंथाचा परिचय
3. खुद्दकपाठ ग्रंथाचा परिचय

Unit-II (भाग : 2)

10 तासिका

1. सब्बासवसुत्तं (मुलपण्णासक)
2. चित्ताचे प्रकार
3. तिसरण – बुध्द, धम्म, संघ

Unit-III (भाग : 3)

10 तासिका

1. सम्मादिट्टिसुत्तं (मुलपण्णासक)
2. चार आर्यसत्ये
3. दससिक्खापदं

Unit-IV (भाग : 4)

10 तासिका

1. जीवकसुत्तं (मज्झिमपण्णासक)
2. आयुर्वेदिक औषधे
3. कुमारपत्र्हो

Unit-V (भाग : 5)

10 तासिका

1. बुध्द दर्शनीय स्थळे –
लुम्बिनी, बुध्दगया, सारनाथ, कुशीनगर.

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्काचे Home Assignment आणि पाच मार्काचे Seminar करून घेणे

Books for References:

1. मज्झिमनिकायपालि – संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
2. खुद्दकनिकायपालि – खुद्दकपाठ- संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
3. अर्वाचीन बौध्द स्थळ – डॉ. मालती बोदले, बोधिसत्व प्रकाशन, नागपूर
4. मज्झिमनिकाय – अनुवादक मा. श. मोरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे
5. मज्झिमनिकायपालि – संपा. डॉ. द्वारकादास शास्त्री – बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणसी
6. खुद्दकनिकायपालि – खुद्दकपाठ- संपा. डॉ. द्वारकादास शास्त्री – बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणसी

Academic Year 2020-21

सत्र पध्दती

तिसरे सत्र (Semester- III)

बी.ए.द्वितीय वर्ष

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. CCPAL VI

पेपरचे नांव :- पालि व्याकरण (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks)

ESE – 50 Marks, CA – 25 Marks

Credits – 03

अभ्यासक्रमाची ठळक वैशिष्ट्ये :

1. पालि व्याकरणाचा अभ्यास करणे
2. पालि व्याकरणकारांचा परिचय करून देणे
3. पालि भाषा व्यवहारासाठी व्याकरणाचे महत्व सांगणे

अभ्यासक्रमाची उपयुक्तता :

1. पाली साहित्याचा अभ्यास करण्यासाठी व्याकरणाची उपयुक्तता सांगता येते.
2. आधुनिक काळात पालि भाषेचा परिचय करून देता येतो

अभ्यासक्रमाचा उद्देश :

1. पालि व्याकरणाचा अभ्यास करणे
2. पालि व्याकरणकारांचा परिचय करून देणे
3. व्याकरणाच्या दृष्टीकोणातून पालि भाषेचे महत्व सांगणे.

अभ्यासक्रम (Syllabus)

Unit-I (भाग : 1)

15 तासिका

1. पालि भाषा व्याकरणाची आवश्यकता व महत्व
2. पालि भाषा व लिपी परिचय
3. पालि भाषेचा इतर भाषेशी संबंध

Unit-II (भाग : 2)

10 तासिका

1. मोग्गलायन व्याकरणकार
2. कच्चायन व्याकरणकार
3. सहनिती व्याकरणकार

Unit-III (भाग : 3)

10 तासिका

1. पालि वर्णमाला

2. स्वर परिवर्तनाचे नियम
3. व्यंजन परिवर्तनाचे नियम

Unit-IV (भाग : 4)

10 तासिका

1. स्वर संधीचे नियम
2. व्यंजन संधीचे नियम
3. अनुस्वार संधीचे नियम

Unit-V (भाग : 5)

10 तासिका

1. सब्बनाम (सर्वनाम)
2. क्रियापद
3. विशेषण

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्काचे Home Assignment आणि पाच मार्काचे Seminar करून घेणे

Books for References:

1. हिंदी पालि व्याकरण – डॉ. प्रभा अग्रवाल
2. पाली व्याकरण – अनु. गौतम शिंदे
3. पालि भाषेची ओळख – डॉ. बालाजी गव्हाळे
4. पाली व्याकरण – शेषराव मेश्राम, औरंगाबाद
5. पालि महाव्याकरण – भिक्खू जगदिश कश्यप
6. मोग्गलायन व्याकरण
7. कच्चायन व्याकरण
8. सद्दनिती व्याकरण

Academic Year 2020-21

सत्र पध्दती

तिसरे सत्र (Semester- III)

बी.ए. द्वितीय वर्ष

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली

पेपरचे नांव :- पाली संभाषण कौशल्य (SEC I)

एकूण तासिका – 45

एकूण गुण-50 (Marks), Credits – 02

ESE – 25 Marks, CA – 25 Marks

- उद्देश :-
1. पाली भाषा कौशल्याचे विविध घटक समजावून घेणे
  2. पाली भाषेतील वर्ण उच्चार करून घेणे
  3. भाषा संभाषणासाठी संवाद व कथन कौशल्य अवगत करणे
  4. दैनंदिन जीवनात पालि भाषेचे महत्व सांगून संभाषण करणे

भाग – 1 संभाषण प्रक्रिया (Theory)

15 तासिका

1. पालि स्वर व व्यंजन पध्दती –
ध्वनीस्तरातील दोष, घोगरेपणा, अनुनासिक आवाज
2. श्रवण कौशल्य
3. वाचा कौशल्य – वाचिक प्रगती

भाग – 2 व्याकरणाची आवश्यकता

15 तासिका

1. काळ : धातू रूपावली
धातू : नम, गच्छ, पठ, पच इत्यादी धातूचा वापर
2. विभक्ती : नाम रूपावली
अकारान्त, आकारान्त व इकारान्त इत्यादी शब्द

भाग – 3

15 तासिका

ध्यानसाधना (विपश्यना)

भाग – 2 प्रात्यक्षिक (Practical)

१. वर्ण उच्चार
२. शब्द उच्चार
३. वाक्य उच्चार
४. ध्यानसाधना

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्कांचे Home Assignment आणि पाच मार्कांचे Seminar करून घेणे

Academic Year 2020-21

सत्र पध्दती

चौथे सत्र (Semester- IV)

बी.ए.द्वितीय वर्ष

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. CCPAL VII

पेपरचे नांव :- मज्झिमनिकायपालि व खुद्दकपाठ (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks)

ESE – 50 Marks, CA – 25 Marks

Credits – 03

अभ्यासक्रमाची ठळक वैशिष्ट्ये :

1. बुध्दकालीन मुलभूत तत्त्वे स्पष्ट करता येतो
2. तथागत भगवान बुध्दांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय देता येतो
3. प्राचीन कालीन राजांची माहिती पाहता येते

अभ्यासक्रमाची उपयुक्तता :

1. आज पाली साहित्याची उपयुक्तता आहे
2. समाजात तथागत बुध्दांच्या धम्मोपदेशाची आवश्यकता आहे

अभ्यासक्रमाचा उद्देश :

1. मज्झिमनिकाय आणि खुद्दकपाठ ग्रंथाचा परिचय करून देणे.
2. तथागतानी सांगितलेली मैत्रीभावना आणि मंगलसुत्त स्पष्ट करणे.

अभ्यासक्रम (Syllabus)

Unit-I (भाग : 1)

15 तासिका

1. मज्झिमनिकाय ग्रंथाचे स्वरूप व महत्व
2. बुध्द कालीन सामाजिक, धार्मिक व राजकीय परिस्थिती
3. खुद्दकपाठ ग्रंथाचे स्वरूप व महत्व

Unit-II (भाग : 2)

10 तासिका

1. सप्पुरिससुत्तं (उपरिपण्णासक)
2. सत्पुरुष आणि असत्पुषाची लक्षणे
3. मंगलसुत्त

Unit-III (भाग : 3)

10 तासिका

1. बोधिराजकुमारसुत्तं (मज्झिमपण्णासक)
2. आर्य अष्टांगिक मार्ग
3. रतनसुत्त

Unit-IV (भाग : 4)

10 तासिका

1. रट्टपालसुत्तं (मज्झिमपण्णासक)
2. प्रतित्य समुत्पाद
3. मेत्तसुत्तं

Unit-V (भाग : 5)

10 तासिका

1. प्राचीन कालीन बौध्द राजे –
सम्राट अशोक, राजा मिलिंद, राजा कनिष्क, राजा हर्षवर्धन

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्काचे Home Assignment आणि पाच मार्काचे Seminar करून घेणे

Books for References:

1. मज्झिमनिकायपालि – संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
2. खुद्दकनिकायपालि – खुद्दकपाठ- संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
3. प्राचीन भारत – डॉ. अनिल कठारे
4. प्राचीन भारताचा इतिहास – डॉ. प्रभाकर देव
5. मज्झिमनिकाय – अनुवादक मा. श. मोरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे
6. मज्झिमनिकायपालि – संपा. डॉ. द्वारकादास शास्त्री – बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणसी
7. खुद्दकनिकायपालि – खुद्दकपाठ- संपा. डॉ. द्वारकादास शास्त्री – बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणसी
8. भारतीय संस्कृतीला बुध्दधम्माचे योगदान – डॉ. भालचंद्र भास्कर, नागपूर

Academic Year 2020-21

सत्र पध्दती

चौथे सत्र (Semester- IV)

बी.ए.द्वितीय वर्ष

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. CCPAL VIII

पेपरचे नांव :- पालि व्याकरण (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks)

ESE – 50 Marks, CA – 25 Marks

Credits – 03

अभ्यासक्रमाची ठळक वैशिष्ट्ये :

1. पालि व्याकरणाचा अभ्यास करणे
2. पालि भाषा व्यवहारासाठी व्याकरणाचे महत्व सांगणे

अभ्यासक्रमाची उपयुक्तता :

1. पाली साहित्याचा अभ्यास करण्यासाठी व्याकरणाची उपयुक्तता सांगता येते.
2. आधुनिक काळात पालि भाषेचा परिचय करून देता येतो

अभ्यासक्रमाचा उद्देश :

1. पालि व्याकरणाचा अभ्यास करणे
2. व्याकरणाच्या दृष्टीकोणातून पालि भाषेचे महत्व सांगणे.

अभ्यासक्रम (Syllabus)

Unit-I (भाग : 1)

10 तासिका

1. वर्तमानकाळ व त्याचे प्रत्यय
2. भूतकाळ व त्याचे प्रत्यय
3. भविष्यकाळ व त्याचे प्रत्यय

Unit-II (भाग : 2)

10 तासिका

1. विभक्ती व त्याचे प्रकार
2. अकारान्त, आकारान्त, इकारान्त पुल्लिंगी शब्द
3. अकारान्त, आकारान्त, इकारान्त स्त्रीलिंगी शब्द

Unit-III (भाग : 3)

10 तासिका

1. समास व त्याचे प्रकार
2. पालि भाषेतील संख्या
3. पालितील महिने व आठवड्याची नावे

Unit-IV (भाग : 4)

15 तासिका

1. पालि निबंधावली
  1. भारत देसो, 2. मम गाम, 3. मम महाविज्जालय,
  4. महापुरिसो, 5. पालि भासा, 6. पालि तिपिटको.
2. पत्र लेखन
  1. सामाजिक, 2. धार्मिक, 3. प्रशासकीय, 4. शैक्षणिक

Unit-V (भाग : 5)

10 तासिका

1. पालि संभाषण –
  1. आचारियो च बालको च पालि सम्भासन ।
  2. राजा बिम्बिसारो च सिध्दत्थो च पालि सम्भासन ।
  3. माता पितरो अम्हाकं पुजनीया ।
  4. आचारियो च मानवको च पालि पन्हो ।

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्काचे Home Assignment आणि पाच मार्काचे Seminar करून घेणे

Books for References:

1. हिंदी पालि व्याकरण – डॉ. प्रभा अग्रवाल
2. पाली व्याकरण – अनु. गौतम शिंदे
3. पालि भाषेची ओळख – डॉ. बालाजी गव्हाळे
4. पाली व्याकरण – शेषराव मेश्राम, औरंगाबाद
5. पालि महाव्याकरण – भिक्खू जगदिश कश्यप
6. प्राचीन भारत – डॉ. अनिल कठारे
7. प्राचीन भारताचा इतिहास – डॉ. प्रभाकर देव

Academic Year 2020-21

सत्र पध्दती

चौथे सत्र (Semester- IV)

बी.ए. द्वितीय वर्ष

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली

पेपरचे नांव :- पाली संभाषण कौशल्य (SEC II)

एकूण तासिका – 45

एकूण गुण-50 (Marks), Credits – 02

ESE – 25 Marks, CA – 25 Marks

उद्देश :- 1. पाली संस्कार विधी समजावून घेणे

2. भाषा संभाषणासाठी अनुवाद व लेखन कौशल्य अवगत करणे

3. दैनंदिन जीवनात विपश्यना ध्यान पध्दतीचे महत्व सांगून प्रात्यक्षिक करणे

भाग – 1 संस्कार विधी (Theory)

15 तासिका

संस्कार विधी कौशल्य

1. त्रिशरण व पंचशील

2. बुध्द, धम्म व संघ वंदना

3. महामड्लसुत्त

भाग – 2

15 तासिका

1. पाली लेखन

2. पाली अनुवाद

3. पालीतील वाचन

4. पाली संवाद

5. पाली कथन

भाग – 3

15 तासिका

ध्यानसाधना (विपश्यना)

भाग – 2 प्रात्यक्षिक (Practical)

1. अनुवाद कौशल्य

2. वाचन कौशल्य

3. लेखन कौशल्य

4. ध्यानसाधना

5. त्रिशरण व पंचशील उच्चार

Internal Evaluation (अंतर्गत मुल्यांकन)

1. वर्गातच दहा गुणाची एक घटक चाचणी (Test) घेणे
2. दहा मार्कांचे Home Assignment आणि पाच मार्कांचे Seminar करून घेणे

Academic Year 2020-21

बी.ए. द्वितीय वर्ष

सत्र पध्दती

विषय – पाली (ऐच्छिक भाषा)

पेपरचे कमांक : V, VI, VII, VIII

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

Theory - 50 गुण

-
1. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
2. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
3. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
4. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)	10 गुण
5. टीपा द्या (कोणतेही दोन)	10 गुण